

נושא 2 - מדדי פיתוח

פירוט נושאי הלמידה	דגשים להוראה למידה	הקשרים לישראל והמזרח התיכון	שעות הוראה המלצה	עמודים בספר הפיתוח והתכנון המרחבי הוצאת ת"ל ומטח	רעיונות ואמצעי למידה הוראה
2-רמת פיתוח של מדינות העולם. מדדי פיתוח: כלכליים, טכנולוגיים. אינדקס הפיתוח של האו"ם. גורמים והסברים לרמת פיתוח. תמורות במבנה המגזרי הכלכלי בישראל והמזרח התיכון. תעשייה בישראל חקלאות במזרח תיכון	מדדים והגדרות לבדיקת רמת פיתוח. מדדים כלכליים וטכנולוגיים: תל"ג, תמ"ג, רמת מינוע, רמת אנרגיה, שימוש במחשב ואינטרנט. שיעור העוסקים בחקלאות, בתעשייה ומסחר ושירותים- מבנה המגזרי של משק. אינדקס הפיתוח של האו"ם.	היכרות עם מדדי הפיתוח של ישראל ומדינות המזרח התיכון לזהות את רמות הפיתוח של המדינות, להבין את הגורמים, ולדעת ליצור הקשרים בין המדדים השונים.	7-8 שעות	יחידה 2 פרק ראשון עמודים 72-104 (החלק הדמוגרפי עמודים 81-95 שייך לנושא הבא) אי שוויון מרחבי פרק רביעי עמודים 148-166 קישור לספר: הפיתוח והתכנון המרחבי	יצירת רשת ומפת מושגים בין כל המדדים. זיהוי רמת פיתוח והתאמה למדינות. סרטונים, תמונות, עיתונות. שימוש בטקסטים לא מילוליים

נושאים ומושגים עיקריים

מדדי פיתוח
מדדי פיתוח כלכליים
המבנה המגזרי של המשק
השינויים במגזרי התעסוקה השונים
מדדי פיתוח חברתיים
מדדי פיתוח בתחום הטכנולוגיה והתשתיות
אי שוויון מרחבי בתוך מדינות העולם
הבדלים ברמת פיתוח בין אזורי גלעין לאזורי שוליים
תהליכי הפיתוח והשפעתם על הפערים בין הגלעין לשוליים
גישות לצמצום הפערים בין גלעין לשוליים
אי שוויון מרחבי באיטליה

- תמ"ג
- תמ"ג לנפש
- תל"ג
- תל"ג לנפש
- צריכת אנרגיה לנפש
- רמת מינוע
- פער דיגיטלי
- שיעור רופאים לנפש
- מידת השימוש באינטרנט
- אינדקס הפיתוח של האו"ם HDI
- שיעור המועסקים בחקלאות / תעשייה / שירותים
- המגזר הראשוני / שניוני / שלישוני / רבעוני / חמשוני
- שיעור יודעי קרוא וכתוב / שיעור בערות
- אי שוויון מרחבי
- אזור גלעין
- אזור שוליים פריפריה
- נגישות
- גישת הפיתוח האזורי
- גישת הפיתוח של עידוד אזורי הגלעין

שאלה 1 – מדדי פיתוח

א. בטבלה שלפניך מוצגים ערכים של מדדי פיתוח של ארבע מדינות.
 על פי נתונים אלה, דרג את המדינות - החל מהמדינה המפותחת ביותר ועד למדינה הכי פחות מפותחת,
 והסבר לפי מה קבעת את הדירוג. (10 נקודות)

מדדי פיתוח של מדינות נבחרות (2008)

המדינה	תמ"ג לנפש (דולר)	שיעור המועסקים בחקלאות (%)	שיעור ריבוי טבעי (%)	תוחלת חיים (שנים)
א	6,000	19.0	1.65	72.3
ב	36,800	1.1	0.16	80.9
ג	2,100	50.0	2.40	60.4
ד	13,800	1.1	1.05	76.5

(לקוח מן : CIA WorldFactBook)

ב. בטבלה שלפניך מוצגים ערכים של מדדי פיתוח של כווית.
 הסבר מדוע קשה לדרג את כווית בדירוג שערכת בסעיף א' והסבר שני גורמים המשפיעים על מדדי
 הפיתוח של מדינה זו. (8 נקודות)

מדדי פיתוח של כווית (2008)

המדינה	תמ"ג לנפש (דולר)	שיעור המועסקים בחקלאות (%)	שיעור ריבוי טבעי (%)	תוחלת חיים (שנים)
א	55,800	0.03	3.55	77.7

ג. הבא שתי סיבות לאחוז הגבוה של המועסקים בחקלאות במדינות מתפתחות,
 ותאר דרך אחת לשינוי מצב זה. (7 נקודות)

(לקוח מבגרות קיץ תש"ע - חוץ מ'ג')

שאלה 2 - רמת פיתוח

בטבלה שלפניך נתונים על מדדי פיתוח באיטליה.
 עיין בטבלה, וענה על הסעיפים א-ג שאחריה.

מדדי פיתוח באיטליה

שיעור הנגישות לאינטרנט בפס רחב (באחוזים)	תוצאות מבחן פיז"ה במתמטיקה*	שיעור המובטלים (באחוזים)	תמ"ג לנפש (ביורו)	מדד הפיתוח האזור
74.9	502	9.5	31,670	צפון איטליה
65.5	459	20.8	17,171	דרום איטליה

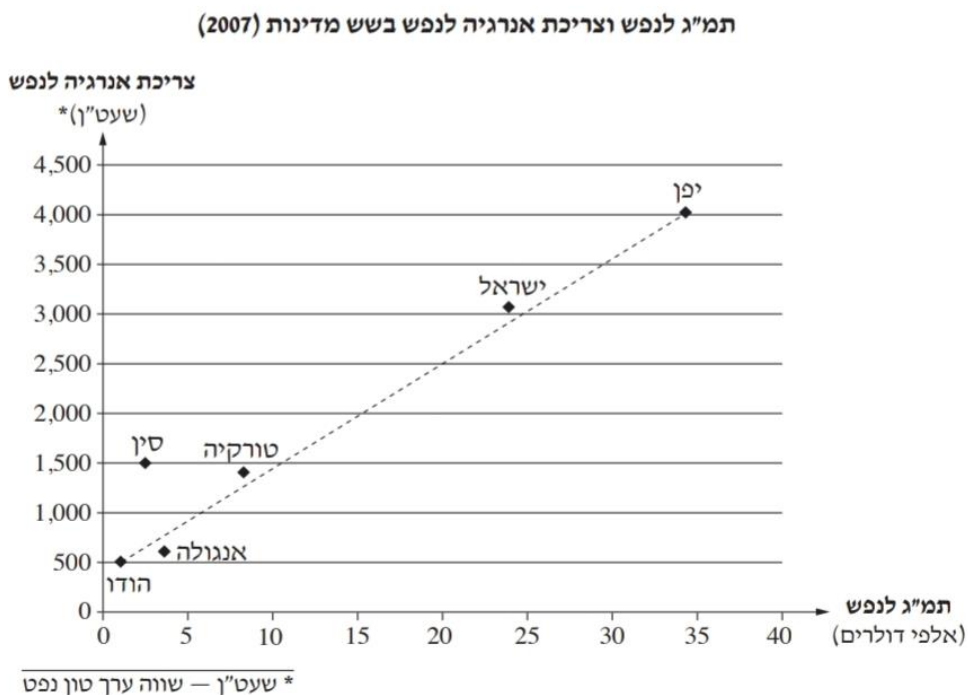
* טווח הציונים: 200-800.

(מן האתר www.economist.com)

- א. ציין את ההבדל בין צפון איטליה לבין דרום איטליה ברמת הפיתוח. בסס את תשובתך על שלושה נתונים מן הטבלה. (9 נקודות)
- ב. מן הטבלה אפשר ללמוד על תופעת גלעין שוליים שמתרחשת במדינות רבות בעולם. הסבר גורם אחד המביא להתרחשותה. (6 נקודות)
- ג. תאר שתי דרכים לצמצום תופעת גלעין שוליים. (10 נקודות)
- (לקוח מבגרות קיץ תשע"ו)

שאלה 3 - מדדי פיתוח ואנרגיה

לפניך גרף המתאר את הקשר בין נתוני תמ"ג לנפש לבין נתוני צריכת אנרגיה לנפש בשש מדינות, בשנת 2007.

- א. הסבר את שני המדדים המוצגים בגרף, תמ"ג לנפש וצריכת אנרגיה לנפש, והסבר כיצד ניתן ללמוד מכל אחד מהם על רמת הפיתוח של מדינה. (10 נקודות)
- ב. על פי הגרף, תאר את הקשר בין שני המדדים.
- מבין המדינות המוצגות בגרף סין יוצאת דופן, הסבר במה היא יוצאת דופן. (7 נקודות)
- ג. הסבר מגבלה אחת של כל אחד מן המדדים שבגרף לקביעת רמת הפיתוח של מדינה. (סה"כ - שתי מגבלות) (8 נקודות)

(לקוח מבגרות קיץ תשע"ב)

שאלה 4 – מדדי פיתוח

1. מדדי פיתוח

- א.** בטבלה שלפניך מוצגים ערכים של מדדי פיתוח בשש מדינות. מיין את המדינות לשלוש קבוצות, על פי רמת הפיתוח של כל מדינה. קבע את רמת הפיתוח של כל אחת מן הקבוצות, ונמק את קביעתך באמצעות שני נתונים מן הטבלה. (11 נקודות)

נתונים של מדדי פיתוח במדינות נבחרות

המדינה	תמ"ג לנפש (בדולרים)	תוחלת החיים (בשנים)	המועסקים בחקלאות (באחוזים)	משתמשי האינטרנט (באחוזים)
סנגל	2,100	60.5	77.5	8.3
סלובניה	28,700	77.6	2.2	56.0
דרום אפריקה	11,600	49.4	9.0	8.6
פינלנד	37,000	79.5	4.4	82.0
וייטנם	3,600	72.6	48.0	24.0
ברזיל	12,100	73.0	15.7	38.0

(מתוך האתר: www.cia.gov)

- ב.** בחר בשניים מן המדדים המוצגים בטבלה, והסבר מגבלה אחת של כל אחד מהם לקביעת רמת הפיתוח של מדינה (סך הכול – שתי מגבלות). (8 נקודות)
- ג.** מדד נוסף לרמת הפיתוח הוא מבנה הגילים של האוכלוסייה במדינה. הסבר איך מבנה גילים מבטא רמת פיתוח של מדינה. (6 נקודות)

(לקוח מבגרות קיץ תשע"ד)

שאלה 5 – רמת פיתוח של מדינות

- א. בטבלה שלפניך מוצגים שלושה מדדי פיתוח ב- 3 מדינות שונות: ספרד (אירופה), צ'ילה (דרום אמריקה), ניז'ר (אפריקה).
קבע אילו נתונים מתאימים לאיזו מדינה, נמק את בחירתך.
התייחס בתשובתך לקשר בין שלושת המאפיינים לבין רמת הפיתוח של המדינה. (12 נקודות)
- ב. הצג והסבר שני מדדים נוספים המעידים על רמת פיתוח של מדינה. (8 נקודות)
- ג. ציין

המדינות	תל"ג לנפש בדולרים	% התושבים מתחת לגיל 15	% התושבים עם נגישות למים מתוקים
מדינה א'	779	49%	46%
מדינה ב'	10,874	25.5%	95%
מדינה ג'	25,300	14.3%	100%

והסבר מגבלה אחת של המדד "תל"ג לנפש" (5 נקודות)